

Rozdział 1

Postępowanie likwidacyjne

Jednostki samorządu terytorialnego w celu wykonywania swoich zadań mogą tworzyć, przekształcać i likwidować jednostki organizacyjne. Na gruncie prawa cywilnego rozróżnić należy dwa rodzaje jednostek, tj.: prawnie wyodrębnione i prawnie niewyodrębnione. Te pierwsze zostały wyposażone w osobowość prawną i funkcjonują poza podmiotowością prawną JST. Na przykład są to: kapitałowe spółki prawa handlowego, spółdzielnie, fundacje tworzone przez gminy, powiaty, województwa oraz samorządowe instytucje kultury. Do jednostek nieposiadających osobowości prawnej (niewyodrębnionych) należy natomiast zaliczyć samorządowe jednostki budżetowe i zakłady budżetowe.

Jednostka budżetowa stanowi jednostkę organizacyjną sektora finansów publicznych nieposiadającą osobowości prawnej, pokrywającą swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, odprowadzającą pobrane dochody na rachunek odpowiednio dochodów budżetu państwa albo budżetu jednostki samorządu terytorialnego (art. 11 ust. 1 uofp). Przykładem jednostki budżetowej jest: urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski, szkoła, przedszkole, internat, dom pomocy społecznej, straż miejska.

Samorządowy zakład budżetowy jest formą organizacyjno-prawną jednostek sektora finansów publicznych, która odpłatnie wykonuje zadania, a koszt ich realizacji pokrywa, co do zasady, z uzyskanych przychodów. Podmioty te mogą być powołane do wykonywania zadań własnych jednostki samorządu terytorialnego w zakresie wyznaczonym w katalogu w art. 14 uofp (np. gospodarki mieszkaniowej i gospodarowania lokalami użytkowymi; dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego; wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych; lokalnego transportu zbiorowego, itd.).

Powolywanie samorządowych zakładów budżetowych nie należy do sejmików wojewódzkich, ponieważ zadania województwa nie dotyczą tego, co zostało wymienione w ustawie o finansach publicznych. Samorządowy zakład budżetowy nie posiada osobowości prawnej i działa w imieniu JST, która go utworzyła. Jest jednak podmiotem wyodrębnionym organizacyjnie, majątkowo i finansowo oraz posiada odrębną podmiotowość podatkową.

Przykładem samorządowego zakładu budżetowego jest: centrum integracji społecznej, miejskie centrum sportu i rekreacji, ośrodek turystyki oraz sportu i rekreacji, zakład gospodarki komunalnej, zakład usług komunalnych, miejski zakład gospodarowania odpadami, targowisko miejskie, zakład oczyszczania miast, zakład gospodarki mieszkaniowej, administracja budynków komunalnych, zakład utrzymania dróg i zieleni miejskiej, zakład eksploatacji urządzeń komunalnych, zakład wodociągów i kanalizacji.

1.1. Procedura likwidacji jednostek i zakładów budżetowych

Samorządowe (tj. gminne, powiatowe lub wojewódzkie) jednostki budżetowe tworzą, łączą, przekształcają w inną formę organizacyjno-prawną i likwidują organy stanowiące JST. Likwidując jednostkę budżetową, organ stanowiący określa przeznaczenie mienia znajdującego się w użytkowaniu jednostki (art. 12 ust. 3 uofp).

Należności i zobowiązania likwidowanej jednostki budżetowej przejmuje urząd danej JST, której organ stanowiący podjął uchwałę o likwidacji, co w praktyce oznacza, że bezpośrednio uprawniona i zobowiązana z nich będzie odtąd sama macierzysta JST (art. 12 ust. 4 pkt 2 uofp). Przekształcenie jednostki budżetowej w inną formę organizacyjno-prawną wymaga uprzednio jej likwidacji. Należności i zobowiązania jednostki budżetowej likwidowanej w celu przekształcenia w inną formę organizacyjno-prawną może przejąć utworzona jednostka.

Zakłady budżetowe likwidują organy stanowiące JST w drodze uchwał. W jej treści trzeba określić przeznaczenie mienia znajdującego się w użytkowaniu zakładu oraz wskazać podmiot, który przejmie pozostałe po likwidacji środki pieniężne, należności i zobowiązania zlikwidowanego zakładu.

WAŻNE! Uchwała organu stanowiącego JST o likwidacji samorządowego zakładu budżetowego jest indywidualnym aktem organizacyjnym. Z tego też względu nie podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym (por. wyrok WSA w Kielcach z 4 października 2012 r., sygn. akt II SA/Ke 551/12).

Organ stanowiący JST przejmuje należności i zobowiązania likwidowanego zakładu, o ile planowanym następstwem likwidacji nie będzie przekształcenie zakładu budżetowego w inną formę organizacyjno-prawną (np. spółkę). W takiej sytuacji należności i zobowiązania likwidowanego zakładu przejmuje nowo utworzona jednostka.

Likwidacja zakładu budżetowego możliwa jest w razie niespełniania przez samorządowy zakład budżetowy warunków samofinansowania (niepokrywania kosztów działalności z przychodów własnych), lub gdy jest to uzasadnione względami organizacyjnymi. Decyzję o likwidacji zakładu podejmuje organ, który powołał ten zakład, nie później niż do 31 grudnia danego roku budżetowego.